

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların, Çevre ve Şehircilik Bakanı Mehmet ÖZHASEKİ tarafından Anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.

Eylem Ertuğ ERTUĞRUL
Zonguldak Milletvekili
İçişleri Komisyonu Üyesi

Hava kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, yapılan bilimsel araştırmalarla tartışmaya mahal bırakmayacak biçimde ortaya konmuştur. Bu nedenle devletler, vatandaşlarının sağlığını korumak için bazı önlemler almışlardır. Ancak alınan önlemler, sanayileşme ve tüketim toplumunun doğurduğu kirlenici etkilerle çoğu zaman yeterli olmamaktadır.

Devletlerin, toplumu hava kirliliğine karşı koruyup uyarabilmek ve hava kirliliği sorununun üstesinden gelebilmek için ilk atmaları gereken adım, insan sağlığı ve çevre için önem arz eden hava kirliliği verilerini ülke çapında ölçmek ve bu ölçümlerin yöntem ve sonuçlarını şeffaf bir biçimde kamuoyuyla paylaşmaktır. Türkiye'de de bu çerçevede bakanlığınız bünyesinde faaliyet gösteren Hava Kalitesi İzleme İstasyonları aracılığıyla hava kirliliği verileri toplanmaktadır. Ancak açıklanan veriler, bir takım temel eksikliklere işaret etmekte ve ölçümlerin bölgesel olarak objektif veriler içermediği şüphesini doğurmaktadır.

Bakanlığınız tarafından oluşturulan Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı'nın Kdz. Ereğli ilçesindeki Hava Kalitesi İzleme (HKİ) istasyonu ölçümlerine bakıldığında, yönetmeliğe göre sağlıklı yaşamı tehdit eden en yüksek seviyesi tozlaşma göstergesi olan PM10 limitleri, yılda en fazla 35 gün aşılabilmekte iken, 2021 yılında 220 gün, 2022 yılında 143 gün, 2023 yılının ilk 9 ayında ise 90 gün aşılmıştır. 2021 yılı Haziran ayından bu yana değerler analiz edildiğinde, her ayın ortalama %38'inde vatandaşlarımız "iyi olmayan hava" solumaktadır. Özellikle gece 21:00 – 04:00 arası tozlaşma limit değeri geçmektedir. Gece saatlerinde özellikle Kdz. Ereğli ilçemizde fabrikaların filtreleri çalışmamakta ya da kötü hammadde kullanılmaktadır. Yani vatandaşlarımız özellikle gece saatlerinde zehirli hava solumaktadır.

Ülkemizde bulunan hava kalitesi izleme istasyonlarının tümünde aynı ölçümler yapılamamaktadır. Örneğin PM2.5 ölçümleri sadece bazı istasyonlar tarafından yapılmaktadır. Zonguldak'ta birbirine çok yakın Kozlu, Trafik, Kilimli, Çatalağzı, Cumayanı ve Çatalağzı Kuzyakla'da toplam 5 adet Hava Kalitesi İzleme İstasyonu bulunmaktayken, Kdz. Ereğli'de sadece 1 adet istasyon bulunmaktadır. Zonguldak'taki 5 istasyonda PM10 ve PM2.5 ölçümleri yayınlanırken, Kdz. Ereğli'de bulunan tek istasyonda PM2,5 ölçümleri yayınlanmamaktadır. Bu ölçümlerin yayınlanması talebi vatandaşlarımız ve STK'lar eliyle Bakanlığınıza iletilmiş olmasına rağmen sonuç alınmamıştır.

Vatandaşlarımızın bireysel olarak kontrol edemediği bir faktör olan hava kirliliğine uzun süre maruz kalınmasının, kalp ve damar sağlığına ciddi zarar verebileceği, özellikle yaşlı kişilerde veya halihazırda kalp hastalığı bulunan kişilerde kalp krizi, inme, aritmiler ve kalp yetmezliği riskini arttırabileceği yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur.

Çocuklar, yaşlılar ve özellikle akciğer ve/veya kalp hastalıklarına sahip bireyler havadaki ince parçacıkların olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasızdır ve ortamda PM2.5 sağlıklı düzeylerde olduğunda özel önlem alınmalıdır. Sağlıklı bir insanda bile, yüksek partikül kirliliği

düzelelerine maruz kalındığında geçici belirtiler görülmektedir. Bu nedenle bölgesel özelliğe göre istasyonların sayısı artırılmalı ve özellikle de PM2.5 ölçümlerinin de bu ölçüte göre istasyonlarda yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Bununla beraber mevzuatımızda Partikül Maddeler (PM) kirliliği açısından başta kanser hastalığı olmak üzere sağlığa en çok zarar veren PM2.5 için sınır değerler belirlenmemiştir. Oysa PM2,5, hava kalitesi ve halk sağlığı açısından öncelikli olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi gereken bir kirlilik göstergesidir. Bu konuda da mevzuatsal açığın giderilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye’de hava kirliliği ölçümlerini gerçekleştiren “Hava Kalitesi İzleme İstasyonları” kaç adettir? Nerelerde bulunmaktadır ve ne zaman kurulmuşlardır? Buralarda yapılan ölçümler akredite olmuş cihazlar veya kurumlar tarafından mı yapılmaktadır?
- 2) Hava Kalitesi İzleme İstasyonları’nın kurulması ile ilgili yer tespitleri hangi kriterlere göre yapılmaktadır?
- 3) İnsan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri atmosferdeki PM 10 (aerodinamik çapı 10 mikrometreden küçük partikül maddeler) oranından daha fazla olduğu bilinen ve Türkiye’nin tarafı olduğu Uzun Menzilli Sınırlar Ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi çerçevesinde sağlamla yükümlü olduğu ve Dünya Sağlık Örgütü’nün de yönergesinde bulunan veriler arasında PM 2.5 (aerodinamik çapı 2.5 mikrometreden küçük partikül maddeler) oranlarının ölçümleri hangi nedenlerle açıklanamamaktadır?
- 4) Hava kirliliği ölçümlerinde PM 2.5 ölçümü yapabilen istasyonlar nerelerde bulunmaktadır? PM 10 ölçümü yapan istasyonlardan, PM 2.5 ölçümü yapamayanlar hangileridir ve bunun gerekçesi nedir? Bunların yaygınlaştırılması için bir çalışma yürütülmekte midir?
- 5) Özellikle Kdz. Ereğli ilçemizde bulunan istasyonda, enerji ve sanayi kaynaklı çevresel kirleticilere bağlı olarak ortaya çıkan hava kirliliğinin etkili biçimde ölçülebilmesi ve doğru verilere ulaşılabilmesi açısından PM 2.5 ölçümünün yapılmamasının nedeni nedir?
- 6) Hava kirliliğinin başat nedenlerinden olan ağır sanayi tesislerinin çevre izni almış olmalarına karşın ya sürekli izlemeye ve denetime tabi tutulmadıkları ya da izleme yapılsa bile yasal sorumluluklarını yerine getirmemelerinden ötürü herhangi bir yaptırımla karşılaşmadıklarını görülmektedir. Bu konuda bakanlığımızın bir eylem planı mevcut mudur?
- 7) Bakanlığınızda sonuç bekleyen toplam kaç adet kömürlü termik santral (ÇED) başvurusu bulunmaktadır? Bunların illere göre dağılımı nasıldır? Bu santrallerde PM değerlerini azaltmak için hangi teknik donanımlar planlanmaktadır? PM salınım değerleri için bakanlığın belirlediği sınır değerler nedir? Bu sınırlar gelişmiş ülkelere kıyaslanmakta mıdır?
- 8) Termik santral faaliyetleri ve kömür ve linyit yakılması sonucu atmosfere salınan partikül maddelerin kanserojen etkileri Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından kesin olarak kabul edilmiştir. Bu kararın ardından bakanlığımızın PM 10 ve PM 2.5 hedef seviyelerinde bir azaltıma gitmemesinin nedeni nedir?